



Idrottslärares upplevelser av dans

Sports Teachers' perceptions of dance

Madelene Berlin

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete (avancerad nivå) 15 hp 117: 2013
Idrott fritidskultur och hälsa för skolår F-6 HT 2013
Handledare: Rolf Carlson
Examinator: Bengt Larsson

Sammanfattning

Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur lärare i åk 1-6 upplever dans i ämnet idrott och hälsa och varför dansundervisning ska bedrivas i skolan samt hur eleverna utvecklas genom dans ur ett ramfaktorteoretiskt perspektiv.

- Hur upplever lärare dans i skolan?
- Varför anser lärarna att eleverna ska undervisas i dans?
- Vad tycker lärarna att dansen utvecklar hos barn?

Metod

Studien bygger på en halvstrukturerad intervjumetod. I undersökningen har jag vänt mig till idrottslärare som undervisar på låg- och mellanstadiet. Två kvinnor och tre män har intervjuats. Alla intervjuer har spelats in och därefter transkriberats.

Resultat

De flesta av lärare upplever dans som något positivt och roligt i undervisningen. En av lärarna upplever att det är det svåraste undervisningsmomentet i ämnet idrott och hälsa. Resultatet visar också att eleverna ska undervisas i dans för att det står om det i vår kursplan. Resultatet visade även på att dansen utvecklade barns motorik, samarbete, koordination, taktkänsla med mera. Ramfaktorer utgjorde inte någon speciell begränsning för lärarna.

Slutsats

I min studie framkommer det att dansundervisningen påverkas av lärarnas bakgrund och dess tidigare erfarenheter. De olika ramfaktorer utgjorde vissa svårigheter för några av lärarna. De ramarna som påverkar undervisningen är de fasta – och rörliga ramarna, de organisatoriska samt den potentiella repertoaren. Studien påvisar också att lärarna anser att dansen utvecklar barns motorik positivt.

Abstract

Aim

The purpose of the study is to examine how teachers in grades 1-6 are experiencing dance in physical education and why dance instruction will be conducted in the school and how students develop through dance from a ramfaktorteoretiskt perspective.

- How teachers perceive the dance in school
- Why do the teachers think that students should be taught in dance?
- What do the teachers think that dance develops in children?

Method

The study is based on a half-structured interview method. In the survey, I turned to physical education teachers who teach at primary and secondary school. Two women and three men have been interviewed. All interviews were recorded and subsequently transcribed.

Results

Most of the teachers perceive dance as something positive and fun in teaching. One of the teachers feel that it is the hardest moment in teaching physical education. The results also show that students should be taught in dance because it is in our curriculum. The result also showed that the dance developed children's motor skills, cooperation, coordination, rhythm and more. Ramfaktorerna represented no particular limitation for the teachers.

Conclusion

In my study, it appears that dance education is affected by the teachers' background and their past experiences. The different ramfaktorerna constituted some difficulties for some of the teachers. The frameworks that affect teaching are fixed - and variable framework, the organizational and the potential repertoire. The study also indicates that teachers believe that dancing develops children's motor skills positively.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
2 Bakgrund.....	7
2.1 Dansens framväxt i skolan	7
2.2 Dansen i skolan	7
2.3 Lärarnas möte med dansen.....	8
2.4 Dansens betydelse för barns utveckling.....	9
2.5 Dansens plats i Lgr 11.....	10
2.6 Lärares syn på varför elever ska dansa.....	11
3. Syfte och frågeställningar.....	12
4. Teoretiskt perspektiv	12
4.1 Ramfaktorteorin	13
5. Metod	15
5.1 Val av metod	15
5.2 Urval.....	15
5.3 Genomförande.....	16
5.4 Databearbetning	16
5.6 Tillförlitlighetsfrågor.....	17
5.7 Etiska aspekter.....	17
6. Resultat.....	18
6.1 Idrottslärnarnas upplevelse av dans i undervisningen.....	18
6.2 Därför ska vi ha dans i idrott och hälsa undervisningen	19
6.3 Dansen utvecklar	21
6.4 Påverkande faktorer för dansundervisningen.....	22
7. Metoddiskussion.....	23
8. Diskussion & analys.....	24
8.1 Idrottslärnarnas upplevelse av dans i undervisningen.....	24
8.2 Därför ska vi ha dans i idrott och hälsa undervisningen	25
8.3 Dansen utvecklar	27
8.4 Påverkande faktorer för dansundervisningen.....	28
9. Slutsats	29
Referenser.....	31

Bilaga 1 Litteratursökning

Bilaga 2 Intervjufrågor

1 Inledning

Jag valde att göra denna studie för att jag under min VFU (verksamhetsförlagd utbildning) som lärarstudent lagt märke till att lärare har olika skäl till varför inte dans förekommer i undervisning i idrott och hälsa. På skolan där jag haft min VFU anser läraren att han inte har tillräckligt med kunskaper för att kunna genomföra dansundervisningen. Under min tid som student vid GIH har jag blivit mer och mer förtjust i att dansa. Från en början tyckte jag att det var lite jobbigt, jag har alltid spelat fotboll och känner mig väldigt töntig när jag dansar. Under min utbildning till idrottslärare har dansundervisningen varit en stor del av många kurser.

Under senare tid tror jag att dansen fått sig en större genomslagskraft hos ungdomar i och med program som *Let's dance* och *So you think you can dance*. Detta har medfört att barn blivit allt mer intresserade av dans. I läroplanen för grundskolan står det att eleverna ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Rytmik och dans är några inslag som ska finnas med i skolans verksamhet. Det står även att eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig (Lgr 11 s. 10)

Lundvall och Meckbach (2007 s. 104) fastställer att dansen förekommer väldigt lite inom ämnet idrott och hälsa, även om dans finns med i skolans styrdokument. Orsakerna till varför dansen inte synliggörs i undervisningen är flera, kompetensen hos lärarna, elevers förväntningar på ämnets innehåll, tidsbrist eller stoffträngsel och ämnets något otydliga inriktningar.

Tidigare forskning visar att dansundervisningen i skolan, trots definitionerna i styrdokumentet har bedrivits med stora variationer och påverkats av den ansvariga lärarens personliga tolkningar av de gällande styrdokumentet samt det egna intresset för momentet (Eliasson 1999).

2 Bakgrund

I detta kapitel redogörs för forskning gällande dansens framväxt, dansen i skolan, lärarnas möte med dansen i skolan och vad dansen utvecklar hos barn. Kapitlet redogör även vad Lgr 11 säger om dans i kursplanen samt varför lärare anser att eleverna ska dansa.

2.1 Dansens framväxt i skolan

The Making and Breaking of a Female Culture (2004) är en avhandling gjord av Barbro Carli. Den handlar om idrottsämnet och idrottslärarutbildningens utveckling från 1800-talet till 1900-talets slut sett ur ett genusperspektiv. Den idrottsundervisning som pågick fram till 1970-talet i skolan var könsindeldad. Därefter införde man samundervisning för att man ville skapa mer jämställdhet. I avhandlingen belyser Carli skillnader mellan den kvinnliga och manliga kulturen som skapats genom åren av könssegregerad utbildning inom lärarprogrammet. Hon klargör även konsekvenserna av samundervisningen inom idrotten. I studien framgår att den kvinnliga utbildningen varit mer inriktad på estetik och hälsa, mindre på tävling samt mer varierande övningar än den manliga. Påbörjandet av samundervisning har inte utmynnat i en jämställd integrering gällande exempelvis aktiviteter. Samundervisning i skolan men även inom lärarprogrammet visar sig i undersökning gynna pojkars och mäns intressen. Kvinnliga intressen som exempelvis dans och gymnastik som kvinnorna utvecklat kompetens i, faller ofta bort. Slutsatsen av samundervisningen inom ämnet är att kvinnornas kultur och deras intresse för mångsidighet försummas till fördel för männens inom idrottsämnet (Carli 2004).

Dansen som umgängesform har alltid funnits. Men dansen som konstform, som ett språk, med vilket vi kan utveckla och uttrycka oss, har få kommit i kontakt med.

Elever, som haft svårt att hävda sig i skolan, kan kanske genom dansen hitta sitt uttrycksmedel. Detta kan bidra till större förståelse mellan barnen, vilket kan förändra roller och positioner i skolan (Danshögskolan 1990 s. 6-7).

2.2 Dansen i skolan

En bidragande faktor till att dans kom att bli en del av skolan under 1600-talet berodde på den humanistiska strömningen. Genom att de nya kroppsidealen inom Linggymnastiken kom på 1800-talet, förlorade dansundervisningen alltmer sin status. Dansen och rytmiken återkom igen i skolan på 1900-talet då äldre folkliga danslekar introducerades för att värna det nationalistiska kulturarvet. Under hela 1900-talet var det de traditionella folkdanserna som genomsyrade skolans styrdokument. Trots definitioner i styrdokumentet om dansundervisningen har den

utformats med stor variation och varit påverkad av om läraren varit intresserad eller inte av dans. Det finns möjlighet för skolorna att anlita externa danspedagoger som hjälper dem med dansen, om ekonomin finns (Ängqvist 2006, s. 47-49). Dansundervisningen i skolan har under många år handlat om kroppshållning och danssteg som läraren lär ut genom att eleverna får imitera och härma honom/henne.

Dansen i skolan kan ses som ett lärområde där elever möter såväl rörelselek och rörelseimprovisation som färdiga danser. Danserna kan både vara av nutida, historiska eller av kulturell karaktär. Genom dessa karaktärsmöten kan eleverna få möjlighet att genom kroppen uppleva och pröva på olika rytmer och rörelsemönster. Dansen kan även hjälpa eleverna att kroppsligen uttrycka både känslor och tankar (Lundvall & Meckbach 2007, s. 103-104).

Det finns två sätt att lära ut dans som båda har fördelar och nackdelar (Sjöstedt Edholm & Wigert 2005, s. 15). Dels kan lärare använda sig av härming, då eleverna får härma läraren, varandra, sig själv eller bilder. Fördelarna är t.ex. att lektionen kommer igång snabbt, det är bra för teknikövningar och lektionerna blir lugnare. Nackdelar är bland annat att eleverna blir passiva och individualiteten tonas ner. Den andra metoden är utforskning, då eleverna själva får improvisera, experimentera och skapa eget. Fördelarna med denna metod är att eleverna blir medskapare, kreativiteten uppmuntras och det finns plats för samarbete. Nackdelar kan vara att lektionerna kan verka stökiga och läraren måste lägga mycket tid på förberedelse. En kombination av de två sätten ger en bra, varierad lektion (Sjöstedt Edholm & Wigert 2005, s. 15).

2.3 Lärarnas möte med dansen

Cecilia Björklund Dahlgren (2006 s. 3) skriver i NCFF:s nyhetsbrev att dansen är ett naturligt språk och har genom alla tider varit en viktig form för kommunikation mellan människor. Trots detta har dansen lyst med sin frånvaro i skolorna (Björklund Dahlgren 2006, s. 3). Många barn och ungdomar har gått igenom hela skolväsendet utan att mötas av dansundervisning eller ta del av dansen ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Elisabeth Rudhe (2007) skriver att dans ska ingå i undervisningen av idrott och hälsa. Idrottslärarna behöver bara få mer kompetensutveckling inom dans, eftersom de annars inte känner sig trygga. Hon menar att dansundervisningen kan vara stökig. Dans ställer höga krav på lärarna. De måste undervisa eleverna i helklass och samtidigt försöka få alla elever engagerade i dansundervisningen.

Många lärare ser dansundervisningen som ett innehåll som förhoppningsvis eleverna kan ha nytta av någon gång i sitt framtida liv. Eleverna har en helt annan åsikt om det. De vill kunna

använda danserna på helt andra sätt på sin fritid. Eleverna granskar danserna kritiskt. Är det danser de tycker är helt oväsentliga blir engagemanget ytterst litet (Ängqvist, 2006 s. 67). Hon skriver också att barn och ungdomar idag har stor möjlighet att hitta danskunskap genom olika medier. Detta påverkar barn och ungdomars förhållningssätt till den äldre generationens dans.

Engström (1969) konstaterar att ämnets utformning och identitet till stor del baseras på den enskilde lärarens intressen, individuella bakgrund och kompetens. Detta beskriver även Bengt Larsson (2002 s. 77) som vårt habitus. Våra erfarenheter kan påverka vårt handlande. Eva Alerby och Cecilia Ferm (2006 s. 159) beskriver att det i de flesta lärarutbildningar inte förekommer någon dans alls. Lundvall och Meckbach (2007 s. 108-109) skriver att de för några år sedan läste en uppsats där en lärarstudent skrev: ”För mig är dans bara en parningsrit och det väcker ångest” (ibid s. 108). Lärarna måste kanske se över de didaktiska måsten som kan relateras till könsroller och sexualitet. Dansundervisningen i skolan behöver inte använda sig av ”kavaljer och dam”. Istället för att använda sig av ”kavaljer och dam” kan förare och följare användas. I många av de danser som barn och ungdomar möter idag finns det starka föreskrivna regler, som berättar att flickor och pojkar ska dansa tillsammans och att det är pojken som för och flickan som följer.

2.4 Dansens betydelse för barns utveckling

Suzanne Lundvall och Jane Meckbach (2007 s. 106) skriver i idrottsdidaktiska utmaningar att dans berikar elevers motorik och kroppsuppfattning samt utvecklar kroppsmedvetenhet och rytmkänsla. Redan i tidig ålder prövar och utforskar barn sina rörelser och är ständigt på upptäcktsfärd med sin kropps nyskapande färdigheter (Ängqvist 2006, s. 38). Motoriken hos barn utvecklas kontinuerligt från den nyföddes reflexrörelser till de viljestyrda rörelserna där storhjärnan hjälper till med att verkställa de motoriska funktionerna. När barnet sedan blir äldre automatiseras vissa rörelsemönster. Barn som uttrycker glädje och lekfullhet använder ofta ett improviserat hoppande och skuttande för att få utlopp för sin energi, vilket också kan jämföras med när barn dansar och får röra sig till musik (Ängqvist 2006, s. 38). En undersökning som Digerfeldt (1990) gjort handlar om hur han följt 39 barn som kontinuerligt under en 11 veckors period fått undervisning i dans tre timmar per vecka, och en annan barngrupp som inte fått någon dansundervisning. Barngruppen som fått undervisning i dans hade en tydlig positiv effekt på sin fysiska rörelsekvalitet som snabbhet, smidighet och flexibilitet. Dansleken hade också en positiv effekt på barnens kroppsmedvetenhet t.ex. genom deras förmåga att uttrycka sig med kroppen i dansleken. Genom dansen tränas också ens koordination, på så vis hur väl den motoriska aktiviteten och skilda rörelsemönster samordnas med syn och hörsel. Grov och finmotorik innefattas också i dansen och även förmågan att synkronisera rörelser med musiken

(puls och rytm). God koordination kräver alltså att olika kroppsdelar samarbetar smidigt och i takt till musiken (Ängqvist 2006, s. 40). I koordinationen ingår också ens hållning, kraftinsamling och kroppsanvändning.

NCFF/Örebro Universitet (2008 s. 3) skriver i sin *Delrapport Dans i skolan - en kartläggning av dansverksamheten i den svenska skolan* att rörelse och dans är ett sätt att skaffa sig allsidig motorisk och fysisk träning. Men dansen innehåller inte bara motorisk träning, det är också ett sätt att möta varandra, träna sociala relationer och samarbete. Dansen kan även vara bra för utvecklingen av barn och ungdomars kroppsuppfattning, koncentrationsförmåga och rytmkänsla som i sin tur även främjar lärandet på många olika sätt och för många ungdomar är dansen en uttrycksform för den personliga utvecklingen. Många barn idag uttrycker sig för mestadels genom talet och det skrivna språket. Dansen kan för många barn vara en uttrycksform som alla förstår (NCFF/Örebro Universitet, 2008).

Dans är viktigt därför att dans försiggår i ett socialt sammanhang. Att ta varandras händer och dansa tillsammans, att hitta en gemensam rytm, att uppleva den glädje som finns i en samordnad rytmisk rörelse och allt detta är av en viktig socialiserande betydelse. Dansundervisningen sker i grupp. Eleverna lär sig ta hänsyn till sina kamrater, att dela utrymmet med andra, iaktta, och att lära av varandra. De deltar på gemensamma villkor, utan tävlan, pojkar och flickor. Dans har i alla tider hört till uttrycken för social gemenskap. Det blir särskilt tydligt i ett mångkulturellt samhälle. Att överskrida de kulturella gränserna och lära varandras danser är ett bra sätt att minska fördomar och skapa internationell förståelse. Dans kan fungera identitetsstärkande för minoritetskulturer som t.ex. olika invandrargrupper (Wigert 1993 s. 50) Hon menar, att dans i alla tider har haft en socialiserande betydelse. Man lär sig ta hänsyn till varandra och upplever gemenskap och glädje i dansen. Det som sägs med dans kanske inte går att sägas med ord. Dansen förenar känsla, intellekt och kropp. Verkligheten blir fantasi och fantasin blir verklighet.

2.5 Dansens plats i Lgr 11

I den nuvarande kursplanen för idrott och hälsa (Skolverket, 2011) beskrivs att undervisningen ska syfta till att utveckla allsidiga rörelseförmågor. Eleverna ska utveckla kunskaper om vad som påverkar den fysiska förmågan samt den egna hälsan genom hela livet. Undervisningen ska även ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper i att genomföra och värdera olika rörelseaktiviteter. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar sin samarbetsförmåga och respekt för andra. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. Målen för årkurs 1-3 är:

- Elever ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans och skapande ska vara inslag i skolans verksamhet.
- Grovmotoriska grundformer, till exempel springa, hoppa och klättra. Deras sammansatta former i redskapsövningar, lekar, danser och rörelser till musik, såväl inomhus som utomhus.
- Enkla lekar och danser och deras regler.
- Takt och rytm i lekar, danser och rörelser till musik

Målen för årskurs 4-6 är:

- Elever ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans och skapande ska vara inslag i skolans verksamhet.
- [...], samt danser och rörelser till musik.
- Takt och rytm i lekar, danser och rörelser till musik.

2.6 Lärares syn på varför elever ska dansa

I en intervjustudie genomförd av Zurawski och Johannison (2006 s. 32) undersökte de hur lärare uppfattar dans och vad som kan vara positivt med dans. De tillfrågade grundskollärarna ansåg att dansen var bra för att det var en utökning av aktiviteter. Det är även bra för att eleverna får röra sig till musik och då skapas en rörelseglädje hos barnen. De får även träna på takt, rytm och koordination. Lärarna påpekade även att dans kan vara positivt när det gäller det sociala samspelet eleverna mellan, gruppsammanhållningen blir bättre. Dessa resultat liknar en annan studies resultat som är gjord av Lindqvist (2007 s. 77), där hon gjort en kartläggning av dansens plats i skolan i Skellefteå kommun. Något som hon belyser i sin undersökning är vilket lärande som sker i dansundervisningen i skolan. Lindqvist (2007 s. 78) undersökning var av kvantitativ sort och enkäterna besvarades av klasslärare som fick beskriva och reflektera kring elevers lärande i dansundervisningen. De ansåg att eleverna utvecklade egenskaper i att agera, våga uttrycka sig och visa rörelser inför gruppen, lyssna, förstå och minnas instruktioner, motorik och rörelseträning, kroppsmedvetenhet, musik och rytm, att acceptera slumpmässiga val/vänta på sin tur, samarbetsträning/socialt samspel, glädje och lust och bra stämning i gruppen.

Även i Balsek och Lydighs (2007) studie lyfter de fram vad dans bidrar till och av vilken anledning lärare har dans i skolan. De har i sin studie belyst elevers och idrottslärares syn på dansundervisning i skolan och intervjuat idrottslärare om varför de har dans i skolan. I intervjuvären ansåg lärarna att dans i skolan hör ihop med att det står i läroplanen, att dans ska ingå som ett inslag i ämnet idrott och hälsa. En annan anledning var även att få en variation och mångsidighet i sin undervisning. Lärarna påpekade också att dansen bidrar till att eleverna tränar sin koordination och motorik genom att de får dansa till musik, som innebär variation och mångsidighet. Tack vare dansen lär sig eleverna olika stegkombinationer och att utföra detta i takt till musik. Lärarna såg även att dansen bidrog till att träna sociala förmågor eftersom att samspelet mellan eleverna måste fungera för att de ska kunna dansa. Vidare menar de att dans är av betydelse för att uppehålla traditioner och föra dem vidare. Lärarna uttrycker att dans är en del av vårt kulturarv och exempel på danser som de anser ska ingå är schottis, vals och polka och att detta är något som eleverna har användning för på olika högtider som till exempel på bröllop. De poängterar att vals är något som har dansats i alla generationer. Vad som också är viktigt enligt lärarna är att dans i skolan bidrar till att eleverna känner att det är lustfyllt att röra på sig.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur lärare i åk 1-6 upplever dans i ämnet idrott och hälsa och varför dansundervisning ska bedrivas i skolan samt hur eleverna utvecklas genom dans.

- Hur upplever lärare dans i skolan?
- Varför ska eleverna undervisas i dans?
- Vad kan dansen utveckla hos barn?

4. Teoretiskt perspektiv

I denna undersökning har jag valt att använda mig utav en teoretisk utgångspunkt. Det är ramfaktorteorin. Där jag har valt att utgå ifrån Ulf P Lundgrens utveckling av ramfaktorteorin samt Göran Linde. Ramfaktorteorin valde jag för att det är ett verktyg för att förstå skolans förändringar, hur undervisningen styrs och begränsas av ramar.

4.1 Ramfaktorteorin

År 1967 presenterades ramfaktorteorin av Urban Dahllöf mot decentralisering och målstyrning (Broady & Lindblad, 1999 s. 2). Teorin har sedan dess utvecklats av Ulf P Lundgren genom olika ”ramar” som ska hjälpa lärarna i sin undervisning (Lundgren 1999 s. 33).

Dahllöfs arbete med ramfaktorteorin försökte ursprungligen förklara samband mellan undervisningens ramar i form av tid, innehåll, elevkaraktäristika, och dess resultat. På grundval av sådana undersökningar kunde de sålunda påvisa att vissa resultat är omöjliga att uppnå inom vissa ramar och att begränsande förhållanden som tid styr undervisningens genomförande. Ett exempel på ramfaktorteoretiskt tänkande ur Dahllöf är den så kallade styrgruppshypotesen, där han menar att vid lärarstyrd undervisning bestäms arbetstakten av nivån hos eleverna mellan den 10:e och 25:e percentilen vad gäller studieförutsättningar.

Undervisningsförloppet bestäms sålunda av lärarnas bedömningar av vad som är möjligt att uträtta under de förutsättningar som är för handen i klassen (Lindblad, Linde & Naeslund 1999 s. 93-94).

Lundgren (1999 s. 33-34) beskriver att ramarna formar undervisningsprocesserna, de kan möjliggöra och omöjliggöra olika undervisningsprocesser. Genom att dessa ramar utformats efter samhällets behov och krav på utbildning och faktorer som ligger utanför lärarens kontroll, kan detta leda till att undervisningssituationerna begränsas. Han menar att undervisningen rättar sig efter vissa ramar som uppstår. Ramfaktorerna delar Lundgren (1994 s. 233-335) in i konstitutionella som innefattar t.ex. skollagen, den organisatoriska innefattar tidsfördelning och storlek av klasser i relation till de ekonomiska resurserna och de fysiska ramarna innefattar material och skolbyggnader.

Ramarna som nämndes ovan förmedlas sedan utifrån ett lärarperspektiv. Ramarna syftar sedan till de mål som läroplanen utgår ifrån då i relation till den uppskattade tiden det skulle ta att utföra dem, vilket kan ses som en ram för undervisningsprocessen (Lundgren 1994 s. 42-43).

Ett annat perspektiv på ramfaktorer är de fasta och de rörliga. De fasta ramar är de som inte kan förändras och exempel på fasta faktorer kan vara lokaler och styrdokument. De rörliga ramarna kan förändras med tiden och dessa kan till exempel vara undervisningsmaterial, arbetssätt och arbetsformer. Ramfaktorerna blir rörliga eller fasta beroende på vilket tidsperspektiv de ses ifrån, menar Löwing (2004 s. 73-84).

Lindblad och Sahlström (1999 s. 81-82) beskriver i en artikel Gamla mönster och nya gränser: Om ramfaktorer och klassrumsinteraktion. Hur det i relation till de yttre faktorerna också finns inre faktorer som skapas och styr i klassrummen. Det de undersöker i artikeln är hur begränsningar i bänkarbetet och i helklassundervisningen kan ses som inre ramar för att undersöka hur yttre faktorer påverkar inläring och social interaktion hos eleverna. Resultatet visar att elever vid bänkarbete ges större möjligheter till att vara fria, de ges även mer utrymme för att vara aktiva samt ges eleverna mer ansvar. Beroende på valet av samarbetspartner kan Lindblad och Sahlström (1999) konstatera att utförande av lektionsinnehållet kan skilja sig åt. Vid dessa tillfällen skapar eleverna ett socialt nätverk och de kan tillsammans hjälpa varandra om de stöter på problem. I denna undersökning lyfts socialt nätverk, interaktion med kamraten bredvid och deltagarroller fram som inre faktorer.

Läroplansteoretiska frågor har varit väldigt viktiga när ramfaktorteorin utvecklats. Läroplaner är viktiga att förstå och förklara i sitt sociala och historiska sammanhang. Betydelsen av läroplaner som bestämmande och begränsande ramar för undervisningen är också viktigt att fånga.

Linde (2000 s. 48) skriver att läroplanen kan ses på olika sätt. Det han menar är att läroplanen är en av många faktorer som kan påverka innehållet i undervisningen. Läroböcker, tillgång till material, ett ämnes traditioner, tid som finns förfogad och läraren som individ är andra faktorer som kan påverka undervisningsinnehållet. Linde skriver också om läraren som individ och pratar om lärarens potentiella repertoar. Där han menar att de lektioner en lärare har kan påverkas av lärarens bakgrund och erfarenhet. Den potentiella repertoaren visar sig sedan i undervisningsinnehållet, den manifesta repertoaren. Linde (2000 s. 50) menar att olika lärare kan ge väldigt olika tolkningar av samma läroplan. Linde (2000 s. 103) beskriver att det beslutsområde vi kan hitta när det gäller stoffurval i undervisningen handlar om tre fält, dessa är: formuleringsfältet, transformeringsfältet och genomförandefältet. I formuleringsfältet har staten, kommunen och skolledningen makt att föreskriva ett visst innehåll som till exempel kan vara kopplat till timplaner och utvärderingssystem. I transformeringsfältet är det lärarna som tolkar det som står i läroplanen för att sedan planera undervisningsinnehållet. Läraren kan i det här fallet modifiera eller göra tillägg och eller frändrag från läroplanen utifrån sin tolkning av den. Tolkningen påverkas av vilka traditioner som finns, lärarens bakgrund och inställning till ämnet. I genomförandefältet förverkligas det läraren tidigare har planerat. Linde (2000 s. 71) skriver att läraren har själv gjort val inom det frirum som finns för personlig tolkning. I detta fält kan läraren fråga sig själv om detta är en tänkbar tolkning av läroplanen.

5. Metod

Här nedan beskrivs hur jag har gått tillväga i min undersökning samt vilken metod som använts, mitt urval, etiska aspekter, genomförande, databearbetning och reliabilitet och validitet.

5.1 Val av metod

I undersökningen använde jag mig av en kvalitativ insamlingsmetod i form av intervjuer med idrottslärare för grundskolan, vilket kändes mest naturligt eftersom jag ville ta reda på idrottslärarnas tankar om dans. Kvale (1997 s. 70) beskriver att den kvalitativa intervjun är en kraftfull metod för att fånga erfarenheter och innebörder hos de personer som man gör undersökningen med. Kvale (1997 s. 13) beskriver också att intervjun är ett samtal som både har struktur och ett syfte.

En kvalitativ metod valdes för att jag ville ha en öppen dialog med idrottslärarna. Fördelen med att använda sig av en kvalitativ metod är att den intervjuade personen får mer utrymme att svara på frågorna. Kvale (1997 s. 32) skriver att en kvalitativ forskningsintervju tekniskt sett är halvstrukturerad, vilket även jag kommer använda mig av. En halvstrukturerad forskningsintervju är varken ett öppet samtal eller ett stängt strukturerat frågeformulär. Utan du kan ändra ordningsföljd och dylikt under intervjuens gång (Kvale 1997 s. 117).

Jag tycker att denna metod passar bäst då jag vill, ur ett lärarperspektiv, höra hur de upplever dans i ämnet idrott och hälsa och varför eleverna ska undervisas i dans samt om barnen utvecklas genom dansen. Intervjuerna kommer ge mig möjlighet att svara på mina forskningsfrågor.

Den halvstrukturerade metoden definieras ”*som en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening*” (Kvale, 1997 s. 13)

5.2 Urval

I min undersökning vände jag mig till fem idrottslärare som jobbar på olika skolor runtom i Katrineholmsområdet. Skolorna som valdes finns både i Katrineholm och utanför. Tre av skolorna är landsbygdsskolor. Dessa skolor är väldigt små och har inte så mycket elever. Alla är F-6 skolor. De andra tre skolorna ligger alla i Katrineholm. De är större än landsbygdsskolorna. Två av skolorna i Katrineholm är F-9 skolor. Alla skolorna är kommunala men en utav skolorna

tar enbart emot barn som är nyanlända till Sverige. I urvalet av intervjupersonerna finns en viss bekvämlighetsaspekt, vilket menas att jag gjorde mitt val utifrån geografisk tillgänglighet och att jag tidigare hade varit i kontakt med någon skola. På några av skolorna har jag haft min verksamhetsförlagda utbildning (VFU). Jag har även tidigare spelat fotboll tillsammans med en utav idrottslärarna.

Lärarna som intervjuades var tre män och två kvinnor och alla jobbade med elever som gick i åk 1-6. Jag valde idrottslärare som undervisade i åk 1-6 för att jag själv kommer att undervisa i dessa åldrar när jag tar min examen.

5.3 Genomförande

Jag började med att kontakta några skolor som låg runt omkring i Katrineholm. Där jag tog kontakt med rektorerna på skolorna och berättade lite kort vad jag höll på med, för att sedan kunna få idrottslärarnas mailadresser. När detta var gjort skickade jag ut ett mail till de idrottslärare jag fått mailadresser till. Jag skickade totalt ut tre mail. Jag ringde och frågade de andra två idrottslärarna, eftersom jag sedan tidigare haft kontakt med dem. Alla idrottslärare som jag hörde av mig till ville delta i undersökningen. Tid och plats för intervju bestämdes när idrottslärarna bestämt om de ville delta i undersökningen. För att få mer tillförlitlighet vid intervjun valde jag att göra intervjuerna i enskilda rum där varken idrottsläraren eller jag skulle kunna bli störda. Fyra intervjuer genomfördes på idrottslärarnas arbetsrum. Den femte intervjun utfördes i ett grupperum på skolan. Innan jag genomförde intervjuerna gav jag intervjupersonerna en så kallad orientering både före och efter intervjun. Med detta menas att jag berättade lite kort om syftet med intervjun och varför jag använder mobilen som inspelare, samt om intervjupersonen har några frågor innan intervjun. I slutet av intervjun sammanfattade jag lite kort vad som sagts och avslutade med att säga att jag inte hade några flera frågor (Kvale 1997, s. 120). Beroende på hur intervjupersonen svarade på mina frågor fick jag komma med följdfrågor. Avslutningsvis fick även intervjupersonen komplettera sina svar om det var något som de kom på medan jag sammanfattade intervjun.

5.4 Databearbetning

För att få en bättre överblick om vad som sades under intervjuerna valde jag att transkribera intervjuerna ordagrant till datorn, för att lättare sedan kunna få en bättre överblick av det insamlade stoffet. Nästa del bestod av en slags kartläggning av intervjumaterialet. Där jag försökte eliminera överflödigt material som till exempel upprepningar osv. Jag försökte även urskilja ifrån mitt syfte vad som var det väsentliga och det oväsentliga. Genom att jag gjorde

denna transkribering fick jag fram olika teman som jag kunde använda mig av i min resultatdel. Intervjuerna innehöll många citat som jag använde mig av för att kunna stärka mitt resultat.

5.6 Tillförlitlighetsfrågor

Något som stärker trovärdigheten och rimligheten i min undersökning är att min intervjumall skapades utefter mina frågeställningar i syftet. För att mycket noga kunna analysera vad deltagarna berättat använde jag mig av min mobil för att sedan lättare kunna transkribera materialet.

Tanken var att jag innan påbörjade intervjuer skulle ha gjort en pilotundersökning (Kvale, 1997 s. 137), i tränings syfte. Detta för att kunna undvika att intervjufrågorna kunde misstolkas. Samtidigt skulle detta bidra till att höja trovärdigheten och rimligheten i min undersökning. Dessvärre hittade jag ingen lämplig intervjuperson så detta uteblev, vilket kan göra att trovärdigheten och rimligheten i denna undersökning minskar.

5.7 Etiska aspekter

I undersökningen med dessa idrottslärare har jag ett ansvar att följa de etiska reglerna. För att kunna följa dessa etiska regler följde jag de forskningseriska principerna som är uppbyggda på fyra huvudkrav, vilka är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2008 s. 6)

Innan intervjuerna genomfördes informerades intervjupersonerna om studiens syfte och att det var helt frivilligt att medverka i undersökningen.

Innan intervjuerna meddelade jag intervjupersonerna att de kunde avbryta sin medverkan när som helst. Under intervjuerna använde jag mig av min mobil för att kunna spela in intervjuerna. Inför intervjuerna frågade jag alla idrottslärare om det var okej om jag spelade in frågesamtalet. Alla fem idrottslärare gav sitt godkännande.

Vid inspelandet av intervjutillfällena används inga namn, varken vid renskrivande av intervjuerna heller. I resultatet har jag använt mig av namn som är påhittade, detta enligt konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2008 s. 12). Detta för att försöka göra texten lite trevligare, istället för att använda mig av lärare 1 och lärare 2. Namnen i resultatet är alltså inte lärarnas riktiga namn. Slutligen informerades deltagarna om nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2008 s. 14). Vilket innebär att jag informerade deltagarna om att det insamlade uppgifterna endast kommer att användas i min forskning.

6. Resultat

Här nedan presenteras resultaten från intervju undersökningen som gjordes med idrottslärarna. Resultaten redovisas och förklaras utifrån tre olika teman, dessa är:

- Idrottslärarnas upplevelse av dans i undervisningen
- syftet med dans i idrott och hälsa undervisningen
- dansen utvecklar

Presentation av deltagare i studien

Maria – Tog examen på Växjö Universitetet 2002.

Tyra – Tog sin examen på Örebro Universitet år 2003.

Martin – Är fritidspedagog i grunden men jobbar som idrottslärare. Läst 30 poäng idrott och hälsa i Linköping, läser nu ytterligare kurser inom ämnet.

Patrik – Utbildade sig på Örebro Universitet och tog examen 2002.

Simon – Utbildad på Lärarhögskolan i Stockholm, tog examen 2006, jobbar som idrottslärare på tre olika skolor. Simon har dansat mycket under sitt liv.

6.1 Idrottslärarnas upplevelse av dans i undervisningen

Intervjuundersökningen visar att 4 av 5 av lärarna upplever dans som något roligt och positivt i undervisningen.

Maria upplever oftast dansundervisningen som något roligt, men att den ibland kan vara svår beroende på vilken elevgrupp som hon har. Hon menar att det är de som tycker att dansen är tråkig som hörs mest och syns mest under lektionstiden, oftast drar de med sig de få elever som tycker att dansen är rolig och då blir den inte ens rolig för dem.

Maria - *”Oftast roligt, ibland svårt beroende på vad jag har för elevgrupp”*

Tyra är en av de fem intervjuade idrottslärarna som inte alltid upplevt dans som något positivt, utan känt att det har varit ett moment som hon undvikit att undervisa i. På grund av sin

osäkerhet. Hon tycker ändå att det lagts ner mycket tid på dans under hennes idrottslärarytbildning.

Tyra: ” *Precis när jag gick ut då upplevde jag det eller då tog jag avstånd från dans, jag hade lite svårt med dansen. Jag kände mig inte trygg i den rollen, gjorde jag inte. Eftersom jag inte är någon danstjej själv. Men ju mer jag testat desto mer tycker jag att det är ett roligt moment*”, Patrik beskriver i intervjun hur positivt han upplever momentet dans i undervisningen. Han menar att dansen ger så mycket rörelseglädje hos barnen. Även Martin beskrev hur positivt han tycker det är med dans.

Patrik – *Jag själv upplever det som något roligt och så ser man att barnen är så glada*”.

Martin – *”Jag upplever det som något positivt. Jag vet att dans kan få positiva följder, glädje, gemenskap, lära sig att ta i varandra på ett naturligt sätt, rörelse.*

Simon berättade att han tyckte att dans var ett mycket svårt undervisningsmoment i ämnet. Dels för att han själv inte bemästrar dans på det sättet och för att det kräver ett stort förarbete för att få fram något bra. Simon berättar att tiden inte finns för att dansanalyser och dylikt ska göras.

Simon – *” Dans är nog det svåraste undervisningsmomentet därefter att alla barn inte har förutsättningar och att de inte är motiverade överhuvudtaget*”

Simon – *”Jag har själv minnen från idrotten när vi dansade och känner bara hur patetiskt löjligt det blev när man satte på de här gamla cd skivorna och skulle paras ihop med någon tjej.”*

Sammanfattningsvis tycker fyra av fem idrottslärare att dans i idrott och hälsa undervisningen är något positivt och roligt. En av de fyra lärarna som var positivt inställda till dans i undervisningen utvecklade denna känsla genom att själv få utvecklas i sin roll. Medan en av lärarna känner att det är det svåraste momentet att undervisa i.

6.2 Därför ska vi ha dans i idrott och hälsa undervisningen

Martin anser att vi ska ha dans i undervisningen för att det finns med i vårt styrdokument. Han påpekar också att det är en fysisk aktivitet som många tycker om, framförallt flickor.

Martin - *"Dans står med i vårt styrdokument. Jag vet också att det är ett moment som många tjejer tycker om.*

Maria uttrycker att vi dansar i idrott och hälsa för att följa vår kursplan. Hon menar även att det inte är bara för kursplanen säger det som vi dansar. Utan dansen medför mycket nyttigt med, som till exempel koordination, rytm och taktkänsla.

Maria – *"Självklart är det kursplanen som styr innehållet i undervisningen, men det finns även många nyttor med dans".*

Patrik menar att dans i Lgr 11 har blivit ett stort moment, vilket gör att vi idrottslärare måste följa den och dansa med våra ungdomar/barn. Han anser att dansen bidrar med mycket för barns utveckling.

Patrik – *"Jag gör det på grund av kursplanen samtidigt som jag tycker att det har många positiva effekter, som t.ex. motorisk träning, kroppskontroll, taktkänsla, samarbete, minnesträning och lära sig lusten av att röra sig till musik".*

Tyra påpekar precis som de andra tre lärarna: Patrik, Simon och Maria att hon dansar med eleverna för att det står i läroplanen. Tyra talar också om att dansen inte bara är dans utan det är olika rörelser till musik.

Tyra – *"För att det står i läroplanen, självklart! . För det andra så jobbar man med komplexa rörelser och att takt till musiken är bra, känna rytmen, avslappnande, det främjar motionen gör det, de olika sinnena".*

Simon berättar att han inte riktigt vet varför vi ska dansa i skolan. Han menar att det skulle kunna vara för det sociala. Men att han lika gärna skulle kunna hitta de olika kunskapsmålen genom att utföra en annan fysisk aktivitet.

Simon - *"Det är en jättebra fråga. Varför ska vi ha dans i skolan? Man kan motivera det för att det är socialt. Men jag kan inte se att det är ett så stort att du missar något om du inte gör det. Jag kan nå uppnåendemålen utan att ha dans som dans".*

De flesta av idrottslärarna har en tydlig uppfattning av varför vi ska ha dansundervisning i ämnet idrott och hälsa. Många av lärarna påpekar kursplanen som en anledning till varför dansen ska finnas med i undervisningen. Men även för att den har många positiva resultat.

6.3 Dansen utvecklar

Maria anser att dansen utvecklar mycket hos eleverna. Hon anser att de får känsla för takten, göra olika rörelser samtidigt med mera. Vidare berättar Maria även att beroende på hur hon lägger upp sin undervisning kan hon själv påverka vad hon vill att eleverna ska utveckla och träna på.

Maria - *"Taktkänsla, koordination, styrka, samarbete, kondition, allt beroende på hur man lägger upp undervisningen"*.

Martin menar att eleverna får en bättre självkänsla. Han anser också att dansen utvecklar barn motoriskt samtidigt som de även lär sig ta hänsyn till varandra.

Martin – *"Självkänsla, tillhörighet, motorisk utveckling, gemenskap, respekt, uttryck"*.

Patrik tycker att dansen tränar elevernas motorik. Han menar också att eleverna får lära sig att jobba tillsammans och utveckla sin minnesträning.

Patrik – *"danser utvecklar massor hos barn, som t.ex. motorisk träning, kroppskontroll, taktkänsla, samarbete, minnesträning och lära sig lusten av att röra sig till musik"*.

Tyra berättar att när barn dansar utvecklas deras förmåga att jobba med sammansatta rörelser. Hon berättar sedan vidare att den även utvecklar motorik och koordination.

Tyra – *"Komplexa rörelser, motoriken och koordinationen, samarbete framförallt som vi jobbar mycket med när vi jobbar med dansen"*.

Simon anser att dansen kan öka koncentrationen hos eleverna. Genom att de hela tiden måste behålla ett fokus för att kunna lära sig.

Simon – *"Den kan stimulera fokusering, ett ökat fokus på någonting, man måste ha koncentration i det man gör annars kan man inte dansa. Socialt, motorik, självklart."*

Kroppsuppfattning, du stimulerar komplexa rörelser beroende på vilken nivå man lägger sig på. Rörelseglädje Dansen kan ge jättemycket”.

Alla lärare har en klar bild av vad dansen utvecklar hos eleverna. I princip alla lärare uttalade sig om att dansen hade en stor påverkan på elevernas utveckling av motoriken, vilket är en väldigt viktig del i barns utveckling när de är yngre. Fungerar inte motoriken kan mycket av idrotten i framtiden bli svår.

6.4 Påverkande faktorer för dansundervisningen

Martin beskrev under intervjun att det enda hinder han hade stött på under dansundervisningen var att en del elever inte vill dansa. Men han har också varit med om att invandrarflickorna på skolan protesterat när de skulle dansa med pojkarna.

Martin – ”Några invandrarflickor som inte får ta i pojkar har hänt någon gång. Elever som ibland inte vill dansa pardans”

Patrik anser att tiden är lite för knapp när det handlar om alla förberedelser inför dansen. Men att det ändå i slutändan blir positivt eftersom barnen oftast uppskattar det man gör och ger en än sådan energi.

Patrik – ”Det som kan vara krångligt ibland är att få tag på rätt musik till olika danser. Dansundervisningen kräver en hel del förberedelser, och det är knappt om tid. Jag ser inte det som något negativt eftersom att all extra tid som jag lägger ner på förberedelserna får jag ut som extra positiv energi i undervisningen av eleverna. De märker när jag är väl förberedd”.
Även Maria anser att tiden är lite för knapp när man undervisar i dans. Eftersom många elever förstör undervisningen hinner hon inte komma vidare i sin dansundervisning.

Maria - ”Det är väl kanske motståndet från vissa elever och då kan de göra så att de förstör för klassen. Man hinner liksom inte gå vidare för de förstör. De vägrar”.

Simon berättar för mig i intervjun att dans har mycket att göra med vad man som idrottslärare har för möjligheter. Som t.ex. musik och sal. Han menar att dansundervisningen kan påverkas av vad det i närområdet finns för erbjudanden ifrån professionella dansare.

Simon – ”Det är väldigt svårt med dans i skolan beroende på tillgångar till miljö, möjligheter, musikanläggning osv. Nu har vi som här i Valla och IKE en jättestor sal, jag kan inte ha dans i

Strångsjö, det går inte även fast det är ganska små grupper, för det är alldeles för lite yta för att kunna göra några danslekar. Jag kan jättegärna ha en grupp med dansundervisning, men då måste det vara med en grupp som vill och försöker dansa. Annars kommer man ha 50 % som bara står och glor eller bara liksom står och hittar på dumheter”.

Simon – ”Det finns ingen möjlighet att göra det. Därför att det framförallt i Katrineholm inte finns några professionella dansare som är lediga. Då är det genom DUD eller någonting musikskolan och kulturskolan men de har ju liksom ingen dagverksamhet med ledig personal, så att det går inte. Jag har försökt fått hit min syster men hon har ju inte tid när som helst. Sen så kostar det ju, det är ju en ekonomisk fråga I Huddinge så hade vi ju idrottslyftet och där var ju liksom danskompaniet med i verksamheten så de fick ju sina pengar från då statliga pengar från samarbete med idrottslyftet”.

Tyra menar att motoriken är väldigt olika hos eleverna i de yngre åldrarna, vilket gör det svårt att undervisa i dans i de yngre åldrarna. Hon anser också att samarbetet kan försvåra undervisningen i dans.

Tyra - ”Motoriken, det är så olika vilken nivå eleverna ligger på. Sen samarbete, det utvecklas jättemycket i dansen för det har de jättesvårt med i de yngre åldrarna.”

Fyra av fem lärare anser att det finns saker som kan påverka dansundervisningen. De fyra lärarna har alla ganska olika syn på vad det är som kan påverka dansundervisningen. En lärare tar upp problemet med att invandrarflickor har svårt att dansa med pojkarna. Två lärare anser att det finns för lite tid för förberedelser och undervisning. Den fjärde läraren upplever att mycket har att göra med vad det finns för möjligheter när man ser till hallar, danspedagoger och ekonomi. Den femte läraren tycker att både elevernas motorik och deras förmåga till samarbete kan påverka undervisningen.

7. Metoddiskussion

I efterhand kan jag känna att jag skulle ha gått in mer djupgående på de frågeställningarna som jag ville besvara i mitt syfte. Men jag kände att jag så fort som möjligt ville komma igång med intervjuerna, vilket kan ha gjort att mina frågeställningar är lite för breda. Jag känner att många frågor går in i varandra och att jag fick samma svar på vissa av frågorna. Även fast jag kom med följdfrågor var det svårt att få fram något mer ur mina deltagare.

Anledningen till en halvstrukturerad intervjumetod var helt rätt. Varför jag valde det var för att på bästa sätt kunna få ta del av deltagarnas erfarenheter av dans, vad som förbättras hos eleverna genom dansen och varför dans ska finnas med i ämnet. Intervjuerna gör det möjligt att få en personlig kontakt med deltagarna och samtidigt få en djupare bild av deras upplevelser i och med följdfrågorna. Bland de olika intervjuerna skiljde sig svaren inte så jättemycket åt ifrån varandra. I och med att mitt urval av intervjupersoner var slumpmässigt och att jag bara valde några idrottslärare som jag fick tag på är inte min studie styrd på något sätt.

Observationer i denna studie hade inte varit möjlig då jag först och främst fått leta efter idrottslärare som undervisade i dans under just denna period, vilket jag tror hade varit väldigt svårt. I och med att Katrineholm är en ganska liten stad så finns det inte jättemånga idrottslärare. Samtidigt hade det varit väldigt svårt att urskilja vad idrottslärarna tycker att dansen utvecklar hos barn med en observationsmetod. Detta tror jag var mycket lättare att urskilja genom intervjuerna. Enkäter var heller inte någon metod som jag hade kunnat tänka mig att använda mig av. För att kunna få ett stärkande resultat i studien hade jag varit tvungen att lämna ut enkäter till väldigt många idrottslärare, vilket inte var möjligt då jag bor i Katrineholm och som jag ovan berättat inte finns så många idrottslärare i. Jag hade då behövt se mig omkring i andra städer, som ligger runtom Katrineholm. Dessutom tror jag inte att tiden för undersökningen hade räckt till för att göra en enkätundersökning för min del.

Trots att intervjufrågorna inte var av bästa kvalitet har jag hittat faktorer som jag dels kunnat knyta till studiens litteratur och teoretiska perspektivet.

8. Diskussion & analys

Syftet med studien var att undersöka hur lärare i lågstadiet och mellanstadiet upplever dans i ämnet idrott och hälsa och varför dansundervisning ska bedrivas i skolan samt hur eleverna utvecklas genom dans. Detta har jag tittat på utifrån ett ramfaktorteoretiskt perspektiv.

8.1 Idrottslärarnas upplevelse av dans i undervisningen

Tyra upplevde att dansen var väldigt jobbig precis när hon precis kom ut som nyexaminerad. Hon tog avstånd från dansen, vilket hon beskrev var för att hon kände sig osäker i den rollen. Hon hade inte tillräckligt med kunskap om hur dansen skulle bedrivas på ett bra sätt. Detta påpekar även Elisabeth Rudhe (2007). Hon menar att många av idrottslärarna behöver få mer kompetensutveckling inom dansen för att de annars inte känner sig trygga. Precis det som Tyra

beskrev att hon kände sig osäker i rollen som ”danslärare” precis som nyexaminerad tycker jag tyder på att hon i sin tidigare utbildning inte haft tillräckligt med dans för att känna sig trygg i sin roll. Tyra sa till mig under intervjun att hon ändå tyckte att de hade haft mycket dans i utbildningen. Hon ansåg till och med att de hade lagt mer tid på dans än vad de hade gjort på bollspel.

Tre av deltagarna som var med i undersökningen upplever dansundervisningen som väldigt positiv. Både Martin och Patrik upplever dansen som väldigt givande i undervisningen. De själva har ett intresse för dans och de tycker att de har tillräckligt med kompetens för att bedriva dansundervisning, vilket inte stämmer överens med det Rudhe (2007) skriver om att lärarna behöver få mer kompetensutveckling inom dansen för att kunna känna sig trygga.

Maria som är den tredje deltagaren i undersökningen upplevde ofta att undervisningen i dans var positiv, men att den ibland kunde bli väldigt stökig. Hon anser också att det kan vara svårt med dans beroende på vilken elevgrupp hon har. De elever som inte uppskattar dans drar med sig de eleverna som tycker om dans. Rudhe (2007) menar att precis som Maria uttrycker, att undervisningen i dans kan vara stökig och att det enligt Rudhe (2007) då ställs högre krav på lärarna.

Simon som är en av de fem medverkande upplever inte alls dansen på samma vis som Martin, Patrik, Tyra och Maria. Han upplever dansen som ett av de svåraste undervisningsmomenten som finns i ämnet. Dels för att han själv inte bemästrar den dans som eleverna efterfrågar. Men även för att han själv har dåliga erfarenheter av dans från sin egen skoltid. Han upplevde det bara som något patetiskt. Meckbach och Söderström (2002 s. 222) skriver att ämnets form och identitet många gånger grundas på lärarens tidigare erfarenheter. Även Larsson (2002 s. 77) beskriver detta som vårt habitus, våra erfarenheter kan påverka hur vi handlar.

Jag uppfattar att många av lärarnas upplevelser av dans grundar sig utifrån deras habitus (Larsson, 2002 s. 77). Beroende på hur lärarnas erfarenhet av dans tidigare i livet har sett ut, egen skolgång, egna intressen eller tidigare lärarutbildning, tror jag kan ha stor påverkan på deras sätt att undervisning i dans med elever.

8.2 Därför ska vi ha dans i idrott och hälsa undervisningen

Jag har upplevt i och med mina intervjuer att nästan alla av lärarna tycker att dans är en självklar del i undervisningen. I den nuvarande läroplanen Lgr 11 har dans och rörelse en synlig

plast och finns även med i det centrala innehållet för ämnet. Fyra av fem lärare uttrycker att dans ska bedrivas just för att det står med i den nuvarande kursplanen, vilket även Balsek och Lydighs (2007) kommit fram till i sin undersökning. Skolverket (2011) skriver bland annat att eleverna ska få utveckla olika uttrycksformer och rytmik. Även många andra begrepp som lärarna nämner framkommer även i kursplanens mål för ämnet (skolverket, 2011).

Martin beskrev att han dansade med eleverna för att följa styrdokumentet, men också för att det var ett moment som flickorna tyckte mycket om. Detta kan kopplas ihop med det som Carli (2004) tar upp i sin avhandling *The Making and Breaking of a Female Culture*. Att pojkar och mäns intressen gynnas i idrottsundervisningen. Dans och gymnastik som anses vara kvinnornas kultur och intressen sedan lång tid tillbaka ofta faller bort i undervisningen. I idrottsundervisningen för flickor har mycket tid lagts ner på estetik och hälsa till skillnad från pojkarna där tiden lagts mera på tävlingsmoment. Detta kan enligt mig ligga till grund för Martins uttalande om varför eleverna ska dansa. Martins syn speglar det som Carlis (2004) avhandling belyser. Det jag menar är att Martin också upplever att undervisningen gynnar pojkar eftersom mest tid läggs på tävlingsmomenten så som bollsporter. Martin har en uppfattning om att flickor ska tycka om att dansa. Det ligger i deras natur. Han nämner ingenting om att även pojkar kanske kan tycka om dans.

De flesta av lärarna tyckte även att vi ska undervisa i dans för att det medför många positiva saker som till exempel motorisk träning, kroppskontroll, socialt med mera. Lärarna dansar alltså inte bara med eleverna för att det står om det i kursplanen. Dessa resultat har även påvisats i andra studier som Zurawski och Johannison (2006 s. 32), Lindqvist (2007 s. 77) och Balsek och Lydighs (2007) gjort.

Simons uppfattningar om varför vi ska dansa i skolan skiljde sig lite ifrån de andras. Han hade inte direkt något bra svar på varför vi skulle dansa i skolan. Det enda han kunde hitta som motivation till varför vi skulle dansa var att det var bra för det sociala, vilket även Zurawski och Johannison (2006 s. 32) påpekar. Även fast dans finns med i det centrala innehållet menar han att det inte kan vara så stort att du missar något om du inte gör det. Han anser att han kan uppnå målen utan att ha dans som just dans, snarare mer som rörelselekar och improvisation. Lundvall och Meckbach (2007 s. 106) påpekar att både rörelselek och rörelseimprovisation kan ses som ett lärområde inom dansen. Ängqvist (2006 s. 47-49) tar upp att trots att det finns definitioner om dans i styrdokumentet så bedrivs dansundervisningen med stor variation i skolorna. Dansen har även varit påverkad av om läraren varit intresserad eller inte. Det jag kunde urskilja ur intervjun med denna deltagare var att han har en gedigen kunskap om dans. Då han tidigare

dansat mycket i sin utbildning och på sin fritid. Men det han menar är att han inte har den kunskap som eleverna efterfrågar. Ängqvist (2006 s. 67) påpekar att eleverna granskar danserna som förekommer i skolan kritiskt. Om de inte tycker danserna är väsentliga blir de oengagerade. Det som Simon berättar är att han inte har tillräckligt med kompetens för att bedriva den dansundervisning som eleverna efterfrågar.

8.3 Dansen utvecklar

Många begrepp som lärarna använder sig av när de berättar vad dansen kan utveckla hos barn, är snarlika med de som kom fram vid motiveringen till varför elever ska dansa. Fyra av fem lärare påpekar att dansen utvecklar elevers motorik. Suzanne Lundvall och Jane Meckbach (2007 s. 106) beskriver i idrottsdidaktiska utmaningar om hur danser berikar barn motorik. Resultatet visar att fyra av fem deltagare också tycker att motoriken utvecklas i dansundervisningen. Detta stärks även av fler undersökningar som gjorts av exempelvis Ängqvist (2006 s. 38), Ericsson (2000 s. 29) och NCFE/Örebro Universitet (2008). Samarbete är ett begrepp som tre av fem lärare nämner som utvecklande i och med dansen. I en undersökning gjord av Lindqvist (2007 s. 77) som belyser vilket lärande som sker i dansundervisningen i skolan framkommer samarbete som en egenskap som utvecklas.

Martin och Simon anser att dansen bidrar till en social träning, eftersom eleverna måste prata med varandra för att få samarbetet att fungera, detta menar även Balsek och Lydighs (2007). Vidare menar Balsek och Lydighs (2007) att dansen är betydande för att uppehålla traditioner och föra de vidare. Detta motsäger sig mitt resultat där Simon uttrycker att dansen inte har någon betydande roll när det gäller att föra någon tradition vidare, han menar att det kan du göra senare i årskurserna.

Ett annat begrepp som kom upp i och med diskussionen om vad som utvecklas i och med att elever dansar var uttryck. Martin menade att dansen kan vara som ett uttryckssätt för många elever, där de får chans att visa sina känslor. Lundvall & Meckbach (2007 s. 103-104) anser också att dansen kan vara ett hjälpmedel för vissa elever att uttrycka både känslor och tankar. Danshögskolan (1990 s. 6-7) menar precis som Martin att dansen kan vara ett uttrycksmedel för många barn som har haft svårt att hävda sig i skolan. De menar även att dansen kan bidra till en bättre förståelse mellan eleverna, vilket sedan kan förändra roller och positioner i skolan.

8.4 Påverkande faktorer för dansundervisningen

I resultatet för den här undersökningen framkommer det att vissa faktorer påverkar undervisningens utrymme och förberedelserna inför dansundervisningen. Utifrån att titta på resultat ur ett ramfaktorteoretiskt perspektiv kan vissa saker utläsas.

Fyra av fem lärare i studien menade att de hade dans i undervisningen för att det stod med i kursplanen och läroplanen. Lärarna anpassar sig därmed efter läroplanen och tar hjälp av de fasta ramarna (Löwing, 2004 s. 73-84) som finns i ramfaktorteorins perspektiv. De fasta ramarna är de som inte kan förändras. Det kan till exempel vara lokaler och styrdokument. I resultatet framkommer det att en av lärarna anser att en av de lokaler som han undervisar idrott och hälsa i är alldeles för liten, vilket gör att elevernas undervisning i dans uteblir. I och med att Simons sal är för liten blir hans undervisningsprocess i dans omöjlig. En koppling kan här göras till det Löwing (2004 s. 73-84) menar är de fasta ramarna. De fasta ramarna kan alltså påverka undervisningen. Även de rörliga ramarna kan påverka undervisningen. I resultatet framgår det att musik kan vara en påverkande faktor när eleverna ska undervisa i dans, vilket visar på att de ekonomiska resurserna har en betydande roll för både Simon och Patrik. Simons tankar om att ta in danspedagoger som undervisar eleverna i dans uteblir på grund av det inte finns tillräckligt med tid och att de ekonomiska resurserna inte finns. Löwing (2004 s. 73-84) menar att de rörliga ramarna kan förändras med tiden och kan bland annat vara undervisningsmaterial, arbetssätt och arbetsformer. Resultatet visar på att de rörliga ramarna påverkar skolorna olika. Det kan bero på vilka förutsättningar skolorna har, vilka ekonomiska ramar som finns till förfogande. Lundgren (1999 s. 33-34) redogör för att det är de olika ramarna som formar undervisningsprocesserna. Att det är ramarna som möjliggör och omöjliggör olika undervisningsprocesser. Utefter samhällets behov och krav utformas ramar som ligger utanför lärarens kontroll.

Lundgren (1994 s. 233-235) delar in ramfaktorerna i fyra olika delar och en är den organisatoriska delen som innefattar tidsfördelning och storlek av klasser i relation till de ekonomiska resurserna. En lärare i undersökningen uppfattade att tiden för dansundervisningen inte riktigt räckte till på grund av att vissa elever som inte uppskattar dans stökar runt så mycket, vilket gör att den organisatoriska delen blir en påverkande faktor för dansundervisningen. Läraren upplever att de eleverna som inte uppskattar dans drar med sig resten av klassen. Något som också skulle kunna tolkas enligt den organisatoriska delen som Lundgren (1994 s. 233-235) delar in ramfaktorerna i är att skolan inte har de ekonomiska resurserna för att kunna minska klassens elevantal för att underlätta dansundervisningen för

läraren. Enligt en annan lärare var idrottshallen alldeles för liten för att kunna bedriva en dansundervisning i, vilket kan knytas an med det Lundgren (1994 s. 233-235) beskriver som de ekonomiska resurserna som bland annat innefattar skolbyggnader.

Resultatet visar även att en av lärarna tog avstånd från dansen precis när hon hade utexaminerats som idrottslärare. Hon berättade att hon aldrig varit någon danstjej. En annan lärare hade dåliga upplevelser ifrån dansundervisningen under sin egen skolgång och visste inte riktigt varför han skulle undervisa i dans. Detta skulle jag kunna tolka, enligt Linde (2000 s. 48), utifrån lärarens potentiella repertoar. Han menar att lärarens bakgrund och erfarenheter kan återspeglas i deras undervisning. Detta speglar både Simon och Tyras upplevelser.

Mina resultat påvisar också att lärarna upplever att eleverna utvecklas i samarbete genom dansen. Samarbetet kan leda till att eleverna får lära sig av varandra och utvecklas genom samarbete istället för att bara imitera eller lyssna till lärarens anvisningar. Genom att låta eleverna arbeta tillsammans ges en möjlighet till att utveckla inre faktorer både på individ nivå och på gemensam nivå. Beroende på vad lärarna tycker att eleverna ska utveckla i och med dansen skapas olika ramar för eleverna i deras undervisningsmiljö menar Lindblad och Sahlström (1999 s. 81-82).

Om jag ska se till skillnader mellan lärarna skiljer de sig inte jättemycket åt. Det är Simon som anser att han skulle kunna uppnå kunskapsmålen genom de andra momenten i läroplanen. Ingen annan av de intervjuade uttalade sig så. Detta tror jag kan ha att göra med att han är den läraren som under några år har fått utesluta sin dansundervisning på två av de skolorna som han undervisar på. Detta på grund av att de fasta ramarna som finns på skolan. Som Löwing (2004) beskriver är de utrymmen eleverna och lärarna har att vistas i en påverkande faktor. På en av skolorna är idrottshallen så pass liten att det inte går att bedriva någon dansundervisning. På en av skolorna undervisar Simon enbart nyanlända flyktingar. Dansundervisningen medför alldeles för stora konflikter mellan eleverna när de ska paras ihop pojke och flicka. Många av flickorna får inte ens prata med pojkarna i klassen och de får definitivt inte ha någon kroppskontakt. I och med detta förstår jag att dansundervisningen blir påverkad och att undervisningen i just dans som Simon säger uteblir. Om jag ska se till skillnader mellan skolorna så upplever jag bara att det är två skolor som skiljer sig från de andra.

9. Slutsats

Studien är begränsad men resultaten indikerar följande. Mer än hälften av deltagarna i studien upplever momentet dans som positivt. I studien framkommer det också att några lärare tycker att det är lite jobbigt med dans. Det kan bero på lärarnas bakgrund, erfarenhet och omfattning av

dans i lärarutbildningen. Något som studien också pekar på är att lärarna upplever att dansen utvecklar barns motorik.

Referenser

Alerby, E. Elíddóttir, J. (2006) (red.) *Lärandets konst. I Alerby E & Ferm, C Konsten att dansa eller dansandets konst – dans som förkroppsligad kunskap* Lund: Studentlitteratur

Blasek, L & Lydigh, M (2007). *Hjalmogillet och knätofs: en studie om elever och lärares syn på dans i skolan*. Växjö Universitet. 2014-01-20

Broady, D & Lindblad, S (1999) På återbesök i ramfaktorteorin. *Pedagogisk Forskning i Sverige* 1999 årg 4 nr 1

Carli, B (2004). *The making and breaking of a female culture: The history of Swedish physical education 'in a different voice'*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet. 2014-01-20.

Dahlgren, B C (2006) NCFE Nyhetsbrev, nr 1 mars.

Danshögskolan (1990). *Dans i skolan. En metodskrift från Danshögskolan*. Helsingborg: Schmidts Boktryckeri AB.

Digerfeldt, G (1990). *Utvecklingspsykologiska estetiska aspekter på danslek*. Doktorsavhandling. *Studia psychologica et pedagogica*, Lunds Universitet, Lund.

Eliasson, L. (1999). *Dansen i skolan - finns den? Tidskrift i Gymnastik och idrott*. Nr 4.

Engström, L-M (1989) *Gymnastikundervisningen i årskurs 8: resultatet av en enkät till gymnastiklärare rörande ämnets innehåll och målsättning*. Stockholm: Pedagogisk-psykologiska institutionen LHS

Kvale, S (1997). Intervjuns kvalitet. I B Kvale (red). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.

Larsson, B (2002) Ungdomar, fritiden och idrotten. I Engström, Lars-Magnus & Redelius, Karin (red) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS Förlag.

Lindblad, S & Linde, G & Naeslund, L (1999). *Ramfaktorteori och praktiskt förnuft*.
Pedagogisk Forskning i Sverige 1999 årg 4 nr 1 s 93–109

Lindblad, S & Sahlström, F (1999). *Gamla mönster och nya gränser om ramfaktorer och klassrumsinteraktion*. Pedagogisk forskning i Sverige 1999 årg 4 nr 1.

Linde, G. (2000). *Det skall ni veta! En introduktion till läroplansteorier*. Lund.
Studentlitteratur.

Lindqvist, A (2007). *Dansens plats i skolan: tradition, utveckling och lärande i Skellefteå kommun*. Umeå: Umeå Universitet.

Lundvall, S & Meckbach, J (2007). *Tid för dans*. I Larsson, H & Meckbach, J (red)
Idrottsdidaktiska utmaningar. Stockholm: Liber förlag.

Lundgren, U(1994). Om begränsningarnas möjligheter. I *Ramfaktoreoretiskt tänkande. Pedagogiska perspektiv. En vänbok till Urban Dahllöf*. Gustafsson, Christina & Selander, Staffan (red.) Uppsala: Uppsala Universitet.

Lundgren, U (1999) *Ramfaktorteori och praktisk utbildningsplanering*. Pedagogisk Forskning i Sverige 1999 årg 4 nr 1 s 31–41 issn 1401-6788. Skolverket Stockholm.

Löwing, M.(2004). *Matematikundervisningens konkreta gestaltning: en studie av kommunikationen lärare -elev och matematiklektionens didaktiska ramar*. Diss. Göteborg: Universitet.

NCFF/Örebro Universitet (2008) *Dans i skolan - en kartläggning av dansverksamheten i den svenska skolan*. Delrapport 1

Rudhe, E, 2007. Här har dansen egen tid på schemat. Lärarnas tidning nr.4.

Rudhe, E, 2007. *Dans bra för inläringen*. Lärarnas tidning nr.4.

Sjöstedt Edelholm, E. Wigert, A. (2005) *Danspedagogens struktur*. I Sjöstedt Edelholm E & Wigert A *Att känna rörelse – en danspedagogisk metod*. Stockholm. Carlssons bokförlag.

Skolverket (2011) *Läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet 2011*.
Stockholm: skolverket.

Vetenskapsrådet (2008). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Wigert, A (1993) *Barn och dans*. Stockholm.

Zurawski & Johannison,(2006). *Att utvecklas med dansen i skolan*. Malmö högskola:
Läraryrket.

Ängqvist, L (2006) *Att lära sig dansa*. I Ängqvist, Lisa *Dansande ungdom*. Studentlitteratur
Lund

Ängqvist, L (2006) *Dansandets mening*. I Ängqvist, Lisa *Dansande ungdom*. Studentlitteratur
Lund

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med studien är att undersöka hur lärare i åk 1-6 upplever dans i ämnet idrott och hälsa och varför dansundervisning ska bedrivas i skolan samt hur eleverna utvecklas genom dans ur ett ramfaktorteoretiskt perspektiv.

- Hur upplever lärare dans i skolan?
- Varför anser lärarna att eleverna ska undervisas i dans?
- Vad tycker lärarna att dansen utvecklar hos barn?

Vilka sökord har du använt?

Dans inom idrott och hälsa, dans, dans i skolan, upplevelser av dans i skolan, ramfaktorteoretiskt perspektiv, idrottslärares upplevelser av dans, idrott och hälsa+dans, dansens positiva effekter, dans+utveckling, dans+skolan

Var har du sökt?

*GIH:s bibliotekskatalog
Google
Skolverket
Diva
Katrineholms
bibliotek*

Sökningar som gav relevant resultat

*GIH:s bibliotekskatalog och Katrineholms bibliotekskatalog var de sidor som gav bäst träffar när det gäller böcker som gav ett relevant resultat.
Även sökningar som dans i skolan*

Kommentarer

Det har varit relativt lätt att hitta litteratur om dans, då det tidigare gjort ganska mycket forskning kring ämnet,

Bilaga 2



Till idrottslärare

1. Var tog du din lärarexamen och när?
2. Hur upplever du dans i undervisningen?
3. Vad har du för uppfattning att eleverna tycker om dans? Varför tror du att de har den uppfattningen?
4. Varför ska vi ha dans i undervisningen?
5. Varför använder du av dans i din undervisning? Är det för att följa kursplanen eller av en annan orsak?
6. Vad kan dans utveckla hos barn?
7. Anser du att du har tillräckligt med kompetens för att utföra en god dansundervisning? Varför? Varför inte?
8. Under din lärarutbildning fick du mycket utbildning i och om dans? Vilka danser i så fall? Vad var det som gavs mest tid i undervisningen?
9. Vem håller i skolans dansundervisning?
10. Hur ofta har ni dans i skolan?
11. Vad har du för mål med din dansundervisning?
12. Hur jobbar du med dans i undervisningen? Hur kan det se ut? Ge några exempel.
13. Vilka fördelar ser du med dans i undervisningen?
14. Vilka nackdelar ser du med dans i undervisningen?
15. Vad har du stött på för hinder?